

Van cityboy tot bioboer

Begin 2016 nemen Yvo Kouwenhoven en Suzette Pauwels een 35 jaar oud biodynamisch bedrijf in Rossum over. Vol passie gaan zij aan het werk. Yvo en Suzette leven veganistisch. Wat betekent dat voor hun bedrijfsvoering? En hoe gaan zij om met ziekte die hun pad kruist? Tekst | Conny Ruigrok en

Petra Essink | Fotografie | Suzette Pauwels

Op één van de eerste stralende lentedagen draai ik het pad op van biologisch tuinbouwbedrijf Bietenrood. Links langs de oprit staat een bord met daarop het logo en de openingstijden. Rechts vier grote tunnelkassen. Aan het einde van de oprit een knus, oud maar goed verzorgde boerderij met rode dakpannen. Wanneer ik uitstap en het pad vervolg zie ik Yvo in de verte, die me hartelijk begroet.

Tussen de authentiek Twentse woonboerderij en de winkel, lopen we achterom het huis binnen en gaan in een gezellige woonkeuken zitten. Yvo maakt een heerlijk groot glas koffie met havermelk voor me. Daarin is hij geoefend, hij maakt dit een paar keer per dag voor Suzette. Suzette heeft de kunstacademie gedaan in de richting digitale beeldbewerking. De nieuwe media worden, met prachtige vlogs, bewust ingezet om het bedrijf naar buiten zichtbaar te maken. Suzette is druk bezig de administratie van de pakketten rond te krijgen.

Avonturen van een punker

Toen Yvo een kereltje van 12 was, kwam hij in aanraking met de punkwereld. Regelmatig ging hij naar concerten in de Goudvishal in Arnhem. Yvo: 'De muziek was hard en boos, maar niet zomaar boos. Er zat diepte in, het ver-

er

langen naar een andere wereld. In die tijd kwam ik in aanraking met vegetarisme. Rond mijn 15e werd ik vegetariër en later veganist. Op een dag voelde ik spontaan een drang om een natuurvoedingswinkel in te stappen, aan de Kerkstraat in Arnhem. Eenmaal binnen wist ik direct: hier gaat het over, voeding geteeld met respect voor de natuur, door mensen met respect voor elkaar! Die winkel voelde als een warm bad. Daar wilde ik meer van, al had ik als geboren en getogen stadsjongen geen idee waar ik dat 'meer' moest zoeken.' Op een dag bezocht Yvo een biologische markt waar De Hooge Kamp stond met een kraam, een BD-bedrijf net boven Apeldoorn. Het bleek dat hij Roel en Reni kende van actieachtergronden. Yvo was geraakt: 'Tof, die telen hun eigen groenten!'

Inmiddels waren Yvo en Suzette elkaar tegengekomen. Ze gingen samenwonen en kregen kinderen, Suzette moest een tijdje stoppen met werken en Yvo ging op zoek naar vaster werk. Hoewel hij niet méér tuinervaring had dan het verzorgen van zijn eigen moestuin, solliciteerde hij bij Roel en Reni die net een vennoot zochten. Hij vertelde bij het tussenbureau dat de sollicitatie regelde, eerlijk over zijn 'nul' aan landbouwervaring. En ook over zijn drive en zijn snelle leervermogen. Yvo: 'Je mag trots zijn op wat je kan, maar je hoeft je

niet beter voor te doen dan je bent.' Begin mei 2012 stond hij er te schoffelen.

Bij De Hooge Kamp deed Yvo veel werkervaring op, evenals ruim drie jaar bij biologische tuinderij Klein Broekhuizen. Ondertussen groeide het verlangen naar een eigen bedrijf. Via de website Landgilde zagen Yvo en Suzette dat biodynamisch bedrijf 'Het Groene Spoor' te Rossum te koop stond. Het leek een onmogelijke stap, maar Yvo schreef een mailtje met een plan waarop boer en boerin Jan en Hannie enthousiast reageerden. In september 2016 namen Suzette en Yvo het 35 jaar oude bedrijf over. Intussen wonen ze met z'n allen nog op hetzelfde terrein, een soort twee onder één kap.

'Mijn broer en ik zijn door mijn vader opgevoed. Hij gaf ons het gevoel dat alles er mocht zijn, ideeën, idealen, plannen. Het is een man die geen oordelen legt op anderen. Eigenlijk is hij de basis van dit bedrijf. Door zijn vertrouwen, durfde ik de stap te nemen'. Lachend voegt hij toe: 'van cityboy tot bioboer.'

Veganistische landbouw

'Mijn uitgangspunt', vertelt Yvo, 'is dat, als je bij jezelf blijft, je mensen aantrekt. Daarin mag je uitgesproken zijn. Relatief hebben wij het

makkelijk, want biologisch is hip in deze tijd. Voor Jan en Hannie was dat heel anders, zij werden uitgelachen en als luchtfietsers weggezet. We werken biologisch, niet dynamisch. Een van de redenen, dat we niet kiezen voor biodynamisch is dat we veganistisch leven. Dat beginsel willen we doortrekken naar onze manier van landbouw.

We hebben nog wel vijf koeien staan, die zijn van Jan. Een deel van de grond is nog bewerkt met hun mest. Ik heb er geen moeite mee die te gebruiken. De meeste mest gaat naar het weiland van Jan en Hannie. Uiteindelijk bemest ik liever plantaardig. Het is nog zoeken naar een juiste balans in vegetarische bemesting. Dit jaar gaan er luzernekorrels over het land', er klinkt enige spijt door in zijn stem. 'Luzernekorrels van buitenaf beantwoorden niet aan mijn ideaal van kringloop binnen het bedrijf.' Een aantal percelen is dit jaar voor het eerst bemest met groenafval dat is behandeld met Bokashi. Yvo: 'Bokashi noemen ze ook wel EM, dat staat voor effectieve micro-organismen. Een uit Japan afkomstig mengsel van verschillende microben. Je kunt ze zo op het land spuiten, maar wij hebben ervoor gekozen ze via het groenafval op te brengen. Dat verteert daardoor op een andere manier dan in een gewone composthoop. We zijn nog een beetje aan het kijken hoe dit werkt: er zaten nog relatief veel onverteerde grasslierten in, dus we hebben de massa nog eens door

de hakselaar gehaald. Nu lijkt het goed te werken. We hebben de eerste sla net geoogst.

Biodynamische preparaten gemaakt met dierlijke organen gaan mij te ver. Net zoals het vlees in de vriezer van de winkel. We maken een uitzondering als Jan één van de koeien slacht. Het vlees is vaak voor de slacht al grotendeels verkocht, dus er blijft niet veel over voor de vriezer. Biologisch kan ik zonder stotteren aanprijzen, met biodynamisch lukt me dat niet.' Yvo is niet overtuigd dat de preparaten veel aan de bodem toevoegen. Wel ziet hij een symbolische meerwaarde. Het samen zijn, momenten in het jaar waarop je anders over het bedrijf loopt, vindt hij prachtig.

Droom

Yvo is geïnspireerd door het boek *Market Gardener* door J.M. Fortier: 'Fortier is een Canadese boer, die op kleine schaal wil werken en kritisch omgaat met gebruik van machines. Hij ziet de tuin als een onderdeel van de gemeenschap en streeft ernaar de kringlopen binnen het bedrijf rond te krijgen. Voor Yvo komt daarbij: '...op plantaardige wijze'. In zijn boek geeft Fortier aan dat je je zou moeten afvragen wat de kern is van je bedrijf. Waar zit het hart? Die gedachte vindt Yvo terug in de biodynamische landbouw. Yvo: 'Voor mij zijn, vanuit de boerderij gezien, het woonhuis en de winkel ons 'fysieke hart'. De markt hoort daar bij, omdat we daar onze producten, onder andere in de vorm van groentepakketten afzetten. Het verzorgen van al die aandachtspunten is veel werk, maar dat past bij mij. Waar een ander zegt 'laat mij maar in een hoekje schoffelen', zoek ik de dynamiek. Het is mijn droom, dat het voedsel dat wij verbouwen, de directe omgeving voedt en dat mensen uit de omgeving zich betrokken voelen bij dit bedrijf en bij elkaar.'

Bietjes, raapsteel, eenden en kippen

Tijdens een rondleiding over het bedrijf lopen we naar de tunnelkassen. In de eerste zie ik keurige rijtjes frisgroen. Mijn hart maakt een sprongtje: de vlogs van Suzette zijn niet overdreven. Yvo: 'De raapsteel is bijna klaar voor de pakketten, die gaat er van de week af.' In de tweede kas staan beginnende bietjes en aan de andere kant sla.

'De sla is door de kou minder ver dan de bedoeling was en er is ook wat vraat van slakken.' Achterin de tunnel zie ik waggende eenden. Yvo: 'Die hebben we ingezet om zich tegoed te doen aan de overlast. We moeten uitproberen of dit werkt.' Buiten scharrelen prachtige kippen. 'Die lopen hier los', hoor ik Yvo trots zeggen. Door de dieren los te laten en samen te werken met hun kwaliteiten, vindt Yvo hun aanwezigheid op de boerderij niet in strijd met zijn veganistische uitgangspunten. Yvo lacht: 'Liever eenden dan slakkenkorrels'.

Via de bruine koeien van Jan - Yvo adviseert ze niet te aaien omdat ze nog iets wilds hebben - lopen we over het pad achter het huis langs. Yvo wijst naar een perceel teelaarde en een perceel klaver- en grasland voor de koeien. Alles is dicht rondom de boerderij gesitueerd. Een prettig gevoel van menselijke maat overvalt me.

Tot slot gaan we de winkel binnen. Yvo: 'Als mensen iets bij ons kopen, moeten ze erop kunnen vertrouwen dat het biologisch is.' Mijn oog valt op Sonnet-producten, Piramide theeën, Tartex, en Weleda cosmetica. Bij de vitrine met kaasjes, vertelt hij dat sommige klanten zeggen: 'Jullie zijn toch veganistisch?' Hij legt dan uit dat je klanten die al 35 jaar naar deze plek komen om hun kaasje of zuivel te kopen niet zomaar kunt zeggen dat het product niet meer geleverd wordt.

Samen sterk

Voor Yvo en Suzette staat de naam Bietenrood symbool voor de kracht van de natuur. Dat die kracht zich soms ook in tegenslagen openbaart ondervonden Yvo en Suzette aan het begin van 2018. Op 15 januari 2018 werd bij Yvo hersenvliesontsteking vastgesteld. Gelukkig waren er geen uitvalsverschijnselen en er is geen levensbedreigende operatie nodig. Wel moet hij nog lang revalideren. Yvo: 'Vroeger dacht men dat hersenen niet konden herstellen. Hier zijn tegenwoordig gelukkig andere inzichten over, maar het gaat wel langzaam.' In dezelfde periode kreeg Suzette een longontsteking. Yvo: 'Suzette slikte gisteren haar laatste antibiotica.' Gelukkig kent Jan, als oud-eigenaar, het bedrijf in al haar aspecten. Toen Yvo ziek werd, sprong hij direct in. Een vriend was bereid zolang de markt, die ze pas twee weken draaiden, op zich te nemen. Klanten draaiden de winkel en oud-werkgever Klein Broekhuizen, een biologisch tuinbouwbedrijf bij Doetinchem, heeft de eerste twee weken de groentepakketten verzorgd. De pakketten hoefden alleen nog naar de distributiepunten gebracht te worden. Wat een solidariteit! Toen Suzette ook nog ziek werd, moesten ze de Boerderijschool, een samenwerking met vrijeschool De Zevenster in Oldenzaal, loslaten. De kinderen van de derde klas krijgen even niet meer hun totaal acht landbouwlessen in grondbewerking, zaaien, verzorgen, oogsten en dierverzorging. Yvo en Suzette zien ernaar uit dit volgend jaar weer op te pakken! 🍷

Bietenrood

Haarstraat 55A, Rossum
www.bietenrood.nl

Soort bedrijf: tuinbouwbedrijf

Eigenaren: Yvo Kouwenhoven en
Suzette Pauwels

Medewerkers: 1 vaste medewerker op
het land, 6 roulerende medewerkers
op de markt, 5 vaste vrijwilligers,
ongeveer 4 wisselende vrijwilligers,
1 deeltijd stagiair

Grootte: 2 ha, waarvan 1,5 ha met
tunnelkassen en 0,5 ha voor aard-
appels in wisselteelt

Dieren: kippen en eenden

Producten: kasgroenten, aardappelen

Afzet: zoveel mogelijk eigen afzet,
groentepakketten, eigen winkel,
markt

Boerderijschool, landbouwlessen in
samenwerking met vrijeschool de
Zevenster, ligt nu even stil.